

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ОСНОВНА ЗАГРОЗА ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Алла БАРТЕЛЬОВА,

*викладач циклової комісії менеджменту та економіки Відокремленого структурного підрозділу
“Вінницький фаховий коледж Національного
університету харчових технологій”
<https://orcid.org/0009-0001-2059-7292>*

Олена РУДЬ,

*викладач циклової комісії менеджменту та економіки Відокремленого структурного підрозділу
“Вінницький фаховий коледж Національного
університету харчових технологій”
<https://orcid.org/0009-0002-4357-4381>*

INFORMATIONAL AND PSYCHOLOGICAL SPECIAL OPERATIONS AS THE MAIN THREAT TO INFORMATION SECURITY OF THE STATE

Under the conditions of informational society, information becomes the most important resource, which determines the functioning and development of all spheres of social life without exception. That is why in any activity the issue of information security is the main factor that shapes its effectiveness. Informational and psychological special operations (IPSO) are a set of measures to distribute specially prepared information to influence people's emotions, feelings and behavior. Elements of IPSO include disinformation, propaganda, cyber attacks, exaggeration of certain information or downplaying of other one. Under such conditions, it is important to understand how IPSO are created, recognize them in time and counter them.

В умовах інформаційного суспільства інформація стає найбільш важливим ресурсом, який визначає функціонування та розвиток усіх без виключення сфер суспільного життя. Саме тому у будь-якій діяльності питання інформаційної безпеки є основним фактором, який формує її ефективність. Важливість інформаційної безпеки ми відчули особливо гостро з початком воєнної агресії росії. Саме в інформаційній сфері ворог поширює величезну кількість шкідливої інформації про нашу державу. Він прагне дезінформувати, послабити, обеззброїти нас.

Сучасну людину оточує величезний об'єм інформації: соціальні мережі, інформаційні сайти, телебачення та численні месенджери. Одночасно з невпинним зростанням її кількості постійно збільшується число фейків та маніпуляцій. Неправдиву інформацію поширюють для того, аби сформувати у людей хибну картину світу.

Під час повномасштабного вторгнення українці споживають інформацію більш виважено. Народ України намагається більш критично ставитися до маніпулятивної інформації та навчився краще відрізняти фейк від правди.

За допомогою фейків та інформаційних вкидів росіяни намагаються негативно впливати на настрої українців, підірвати бойовий дух, посіяти панічні настрої у суспільстві та навіть зашкодити фізично. Для цього вони застосовують інформаційно-психологічні спецоперації (ІПСО), основними елементами яких є: вплив на емоції, розгойдування психіки та дискредитація союзників.

Тобто, ІПСО – дезінформація, пропаганда, перебільшення певної інформації або применшення іншої, диверсії на об'єктах цивільної інфраструктури, кібератаки.

Простими словами це психологічна війна, мета якої – промивка мізків та формування громадської думки у потрібному руслі.

Експерт з психологічної війни Пол Лайнбарджер каже, що війна завжди починається задовго до початку бойових дій та триває деякий час після їх припинення. Психологічну війну ведуть проти мільйонів цивільних, які навіть не підозрюють про це і не можуть дати здачі.

Інформаційно-психологічні спецоперації – це комплекс заходів з поширення спеціально підготовленої інформації для впливу на емоції, почуття, поведінку людей. До елементів ІПСО відносяться дезінформація, пропаганда, кібератаки, перебільшення певної інформації або применшення іншої.

Підготовка ІПСО включає декілька етапів:

1. Етап планування: визначення доцільності, цілей, завдань, сил і засобів, цільової аудиторії, прийомів та методів впливу.

2. Інформаційний привід: обирають або створюють подію, яку можна використати як привід для операції.

3. Основний етап – це використання інформаційного приводу для досягнення цілей, тобто для посилення, формування чи руйнування певних структур суспільно-політичної комунікації.

4. Етап закріплення: забезпечується завершення операції після досягнення поставлених цілей [2].

ІПСО використовуються людством стільки ж, скільки воно веде війни. Тобто – тисячоліттями. Саме тому, винайти чи вигадати в цьому процесі щось нове – практично неможливо. Змінюються лише засоби донесення інформації.

Тисячу років тому – це були чутки, які розповсюджуються з торговцями. Сьогодні – це соцмережі та телеграм-канали.

Мета ІПСО – змінити поведінку та сформувати емоцію в свідомості людини. Такою емоцією можуть бути страх, паніка, злість, обурення, гостре бажання справедливості. А вже сама емоція формує бажання людини вчинити якийсь конкретний вчинок.

Розглянемо основні маркери, на які потрібно звертати увагу під час читання новин, коментарів та дописів у соцмережах:

1. Відмежування від російського контенту, оскільки російські іпсошники поширюють своє бачення реальності через ЗМІ, блогерів та лідерів думок.

2. Дотримання інформаційної гігієни, основна мета якої є мінімізація негативного впливу потоків інформації на психічне та фізичне здоров'я людини.

3. Визначення джерела інформації та з'ясування, яка потенційна вигода від її поширення.

4. Емоційність викладу інформації та провокативний характер тексту. Що більше емоцій у тексті, то ймовірніше, що він маніпуляційний. Наприклад, повідомлення містить багато знаків оклику, може бути написаним великими літерами, містить лайливі слова та фрази, заклики до масового поширення та багаторазове повторення меседжу.

Протидія російським ІПСО – важливе завдання не лише українських органів державної влади та журналістів, а й громадян. Кожен українець під час війни має ретельно ставитися до отримуваної і поширюваної інформації і довіряти насамперед офіційним українським джерелам, фаховим журналістам та українським і світовим ЗМІ з бездоганною репутацією.

Важливе значення для вирішення питання медіаосвіти в інформаційній війні має Український Центр протидії дезінформації. Метою роботи Центру є аналіз інфопростору у соціальних мережах, протидія інформаційним спецопераціям держави-агресора, підвищення медіаграмотності суспільства, боротьба з маніпуляціями у медіа та дезінформацією в інтернеті [5].

Впровадження медіаосвіти для підвищення медіаграмотності є складовою національної стратегії воєнної безпеки України, що передбачає опір агресору в інформаційному просторі. Реалізація цієї стратегії закріплена на державному рівні такими документами: Законом України “Про інформацію” [1], який визначає одним із основних напрямів державної інформаційної політики забезпечення інформаційної безпеки; Указом Президента України “Про Доктрину інформаційної безпеки України” [3]; Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні.

Отже, інформаційна війна базується на тому, що люди живуть емоціями та піддаються негативному впливу в соціумі. Фейки, маніпуляції, пропаганда, ботоферми – все це складники інформаційно-психологічних спецоперацій. Їхня мета – спотворити реальну ситуацію, розхитати громадську думку, викликати паніку та зневіру. І якщо в перші місяці війни ворожі ІПСО викликали страх, розгублення і навіть паніку, то сьогодні українці показали усьому світу, що здатні протистояти інформаційній війні, адже напрацювали дієві інструменти та виробили ефективні стратегії, які дають можливість зрозуміти, як створюють ІПСО, вчасно розпізнавати їх та протидіяти.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про інформацію”. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1992, № 48, ст.650, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
2. Катерина Данилович Інформаційно-психологічні операції, або немає сечі терпяти борошна росіян URL: <https://svidomi.in.ua/page/informatsiino-psykholohichni-operatsii-abo-nemaie-sechi-terpity-boroshna-rosiiian>
3. Міністерство культури та інформаційної політики України, Інформаційна війна, URL: <https://mkp.gov.ua/content/informaciyna-viyna.html>
4. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року “Про Доктрину інформаційної безпеки України”, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>
5. Український Центр протидії дезінформації. URL: <https://cpd.gov.ua/>